

Devastační důsledky aplikace zákona o veřejných zakázkách na vědu a výzkum

Od 1.4.2012 vešla v platnost novela zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách ve znění pozdějších předpisů. Následky tohoto zákona, sice motivované dobrými úmysly snížit úroveň korupce¹, jsou naprosto devastační pro vědu a výzkum. Vyplývá to z konstatování následujících faktů:

1. Příslušný předpis umožňuje vypisovat pouze a jedině ty zakázky, jejímž předmětem jsou dodávky služeb nebo zboží. Tedy to, co je obvykle známé a komerčně dostupné.
2. Zákon, s odkazem na „transparentnost“, zavazuje vyhlášovatele, kromě zákonem stanovených výjimek, umožnit veřejný přístup ke všem informacím související s příslušným výběrovým řízením.
3. Možná výjimka uvedená v dotyčném zákoně, § 18, čl. 1 písm. d) se v poznámce pod čarou odkazuje na zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací), ve znění pozdějších předpisů, která případné uplatnění výjimky podle zákona o veřejných zakázkách zcela vylučuje².
4. Oblast vědy a výzkumu velmi často pracuje s neveřejnými informacemi, které ve svém obsahu a podstatě, s ohledem na stav poznání a užití, mohou být v určité fázi klasifikovány, tak jak je to obvyklé v oblastech jako jsou zajištění bezpečnosti (obrana a ochrana) a ekonomické zájmy státu.

Devastačními důsledky aplikace zákona o veřejných zakázkách pro vědu a výzkum se mají na mysli následující konkrétní situace:

1. Neúměrná administrativní zátěž jak na zadavatele, tak i na správně – kontrolní činnost příslušného orgánu státu (který je věcně odpovědný za čerpání finančních prostředků), která spočívá u prvního v tom, že velmi obtížně vymezuje a definuje co není obvykle známé a komerčně dostupné, u druhého obtížné stanovení kontrolních mechanismů (objektivně – ověřitelných parametrů) způsobené nedostatečnou znalostí v dané oblasti vědy a výzkumu.
2. Nemožnost praktické realizace spolupráce ve výzkumu, vývoji a nebo inovaci nejen s komerční sférou, ale dokonce i s dalšími akademickými subjekty jako jsou vysoké školy a nebo výzkumné ústavy, které jsou ve správě Akademie České republiky.
3. Složitost oprávněné ochrany informací a skutečností jak státní důležitosti (bezpečnost a ekonomické zájmy státu), tak duševního vlastnictví, které při vyhlášení veřejné zakázky sice ještě „neexistuje“, ale nelze jej žádným způsobem ošetřit, i když je velmi vysoká pravděpodobnost domnívat se, že výstupem výzkumu, vývoje a nebo inovace, bude předmětná záležitost splňující základní podmínky ochrany/klasifikace.
4. Demoralizace a deziluze mladých vědeckých pracovníků, kteří místo vědecké práce a realizace výzkumných experimentů neustále musí asistovat právníkům při vymezení a definování zadávací dokumentace pro výběrové řízení a to tak, aby byla dostatečně srozumitelná pro „administrátory“ schvalující příslušné finanční prostředky.
5. Nejasně definovaná odpovědnost (předmětná/administrativní) v rámci výběrových řízení významně snižuje prostor pro efektivní komunikaci mezi vědci, právníky a úředníky. Následkem toho byla na MŠMT vypracována pravidla, která jdou nad rámec zákona a ve svém důsledku jsou s tímto zákonem v rozporu.

¹ Ve svém důsledku naplňuje známé přísloví: „... Cesta do pekla je dlážděná dobrými úmysly...“.

² Jedná se o klasické ustanovení „Hlavy XXII“ v praxi.